

Toelichting ISO 14001 Milieuprestatiemeting

De overtuiging -en ervaring- van SCCM is dat elke organisatie (hoe klein ook) betere milieuprestaties behaalt door het gebruik van de plan-do-check-act aanpak uit de ISO 14001-norm.

Copyright SCCM

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SCCM.

Disclaimer

De inhoud van deze brochure is met uiterste zorg samengesteld, desondanks kunnen fouten en onvolledigheden niet geheel worden uitgesloten. SCCM aanvaardt derhalve geen enkele aansprakelijkheid, ook niet voor directe of indirecte schade ontstaan door of verband houdend met het gebruik van de inhoud van deze uitgave.

Toelichting ISO 14001 Milieuprestatiemeting

De ISO 14001 Milieuprestatiemeting is een door SCCM ontwikkeld instrument waarmee door het beantwoorden van 24 vragen een goed inzicht in de milieuprestatie wordt verkregen. Het maakt in één oogopslag duidelijk waar de organisatie staat, wat de sterke en zwakke punten zijn en waar de kansen op milieugebied liggen. Het is een hulpmiddel en organisaties zijn geheel vrij om het wel of niet toe te passen.

Achtergrond en doel ISO 14001 Milieuprestatiemeting

Met de invoering van ISO 14001 committeert een organisatie zich aan de continue verbetering van de milieuprestaties. Wat in de ISO 14001-norm ontbreekt is een handvat om deze milieuprestaties ook zichtbaar te maken. Het lastige daarbij is dat de milieuprestatie van een organisatie een optelsom is van hele verschillende factoren. Het doel van de Milieuprestatiemeting is om de factoren die de milieuprestaties bepalen met elkaar in verband te brengen en te waarderen. De 24 vragen zijn verdeeld over 4 thema's: producten/diensten, leveranciersketen, productiemiddelen/faciliteiten en procesbeheersing/veiligheid.

De Milieuprestatiemeting in relatie tot de ISO 14001-norm

Een organisatie kan de Milieuprestatiemeting gebruiken bij de invulling van de volgende onderdelen van de ISO 14001-norm:

- **Contextanalyse (par. 4.1):** De vier invalshoeken en de onderliggende vragen uit de Milieuprestatiemeting kunnen als checklist worden gebruikt bij het inventariseren van ontwikkelingen en wensen van belanghebbenden.
- **Acties plannen (6.1.4) en milieudoelstellingen (6.2.1):** De Milieuprestatiemeting geeft inzicht in sterke en zwakke punten wat betreft de milieuprestaties. De directie kan vervolgens keuzes maken waaraan concrete doelstellingen worden verbonden. De antwoorden op de vragen uit de Milieuprestatiemeting kunnen direct in doelstellingen worden omgezet.
- **Bewustzijn (7.3):** De betrokkenheid van zowel het management als de medewerkers is van groot belang voor de werking van het milieumanagementsysteem. Door de Milieuprestatiemeting door medewerkers op verschillende niveaus van de organisatie te laten invullen, kan de Milieuprestatiemeting het bewustzijn met betrekking tot de doelstellingen van de organisatie versterken.
- **Communicatie (7.4):** De onderwerpen waarop het milieumanagementsysteem zich richt, betreffen een breed terrein. Dat maakt het lastig om een totaalbeeld te geven van waar het milieubeleid zich op richt. De Milieuprestatiemeting brengt de verschillende invalshoeken met elkaar in verband en geeft een overzichtelijk totaalbeeld dat zowel voor de interne als externe communicatie kan worden gebruikt.
- **Directiebeoordeling (9.3) en continue verbetering (10.3):** Tijdens de directiebeoordeling moet de ontwikkeling van de milieuprestaties aandacht krijgen. De uitkomsten van de Milieuprestatiemeting kunnen als input voor de directiebeoordeling worden gebruikt en om nieuwe doelen te stellen.

Milieuprestatiemeting in relatie tot certificatie

De Milieuprestatiemeting is bedoeld als intern hulpmiddel bij het ontwikkelen en uitvoeren van het milieubeleid. ISO 14001-gecertificeerde organisaties zijn geheel vrij om het instrument wel of niet te gebruiken.

Certificatie-instellingen beoordelen of aan de ISO 14001-norm is voldaan. Als een organisatie hierbij de Milieuprestatiemeting als hulpmiddel heeft gebruikt, zal dit niet anders worden beoordeeld dan als bijvoorbeeld een interne checklist is gebruikt.

Wanneer een organisatie echter zou besluiten om ook extern te gaan communiceren over de uitkomsten van de Milieuprestatiemeting, zal de certificatie-instelling aandacht besteden aan de wijze waarop de Milieuprestatiemeting is uitgevoerd. De ISO 14001-norm vereist dat de gecommuniceerde informatie valide en betrouwbaar is. De organisatie zal dan de antwoorden die zijn gegeven in de Milieuprestatiemeting moeten kunnen onderbouwen. De certificatie-instelling zal steekproefsgewijs de invulling van de Milieuprestatiemeting diepgaander beoordelen, net zoals zij dat doen bij de invulling van de communicatie.

Wijze van invullen ISO 14001 Milieuprestatiemeting

Een belangrijke potentiële toegevoegde waarde van de Milieuprestatiemeting is dat het kan zorgen voor focus en draagvlak van het beleid. Om de milieuprestaties structureel op een hoger plan te brengen zijn vaak strategische beslissingen nodig. Dit betekent dat ook vanuit meerdere invalshoeken naar de risico's en kansen moet worden gekeken. Door meerdere personen bij het invullen van de Milieuprestatiemeting te betrekken ontstaat een gemeenschappelijk visie op de sterke en zwakke punten in het milieubeleid. Dit is de basis om vervolgens de keuzes te maken die leiden tot betere milieuprestaties.

Naast personen uit de 'KAM/milieu-hoek' kan gedacht kan aan de betrokkenheid van personen uit de volgende disciplines:

- Directie
- Operationeel management
- Commercie/verkoop
- Inkoop
- Financiën
- Technische dienst

Voor het beantwoorden van de vragen in de Milieuprestatiemeting is er een aantal opties:

- Meerdere personen beantwoorden de vragen. Vervolgens worden de resultaten met elkaar vergeleken. Wanneer antwoorden dicht bij elkaar liggen kan het gemiddelde daarvan worden berekend. Wanneer de antwoorden sterk verschillen worden deze met elkaar besproken. Het is van belang dat ook de motivatie wordt vastgelegd in de kolom 'toelichting'. Wanneer de Milieuprestatiemeting wordt herhaald of door anderen wordt gelezen is duidelijk waar de antwoorden vandaan komen.
- Eén persoon vult de Milieuprestatiemeting in. Het resultaat wordt vervolgens in een groep besproken.
- De vragen in de Milieuprestatiemeting worden gezamenlijk tijdens een bespreking beantwoord.

De bedoeling is dat er voor de organisatie uiteindelijk één versie van de Milieuprestatiemeting is waarbij er consensus is over de beantwoording van de vragen.

TIP! Laat alle deelnemers/betrokkenen vooraf aangeven hoe zij de eigen organisatie op de vier thema's inschatten (voorloper, koploper, volger of achterblijver).

Frequentie van invullen van de ISO 14001 Milieuprestatiemeting

Om de ontwikkeling van de prestaties te kunnen volgen is het van belang om de Milieuprestatiemeting regelmatig te actualiseren. Het meest voor de hand ligt om dit te doen met een frequentie van 1-3 jaar. De frequentie die wordt gekozen is afhankelijk van:

- de snelheid waarmee er veranderingen in de omgeving zijn. Bij verschillende vragen in de Milieuprestatiemeting gaat het om de prestaties ten opzichte van wat er in de omgeving gebeurt. Wanneer er bijvoorbeeld nieuwe technologie beschikbaar komt betekent dit dat de stand der techniek wijzigt en ook de scores ten opzichte van de stand der techniek;
- de snelheid waarmee de prestaties van de organisatie zelf wijzigen en daarmee ook de scores;
- de aansluiting bij de eigen beleidscyclus.

Toelichting op de wijze van vraagstelling in de ISO 14001 Milieuprestatiemeting

Algemeen

Om het beantwoorden te vergemakkelijken zijn de antwoordmogelijkheden op alle vragen vergelijkbaar. Steeds wordt gevraagd naar 'de mate waarin' de beschreven situatie bij uw organisatie van toepassing is. Daarbij wordt aangegeven op basis van welke informatie 'de mate waarin' kan worden bepaald. Dit kan bijvoorbeeld een % van de omzet of van het aantal klanten zijn.

Onderstaand is een voorbeeld gegeven van een antwoord mogelijkheid die veel voorkomt. Het aantal en de verdeling van de punten kan wel per vraag verschillen.

Niet (0) - 0

Heel klein deel (<10%) - 1 punt

Klein deel (11-30%) - 2 punten

Redelijk deel (31-59%) - 4 punten

Groot deel (60-84%) - 7 punten

Heel groot deel (85-99%) - 8 punten

Volledig (100%) - 10 punten

Een organisatie kan er zelf voor kiezen of het antwoord wordt bepaald door het % te gaan berekenen op basis van bijvoorbeeld omzetcijfers of dat het antwoord wordt bepaald op basis van een schatting. Indien gekozen wordt voor de 'schattingmethode' is van belang dat meerdere personen binnen de organisatie worden betrokken om de schatting voldoende nauwkeurig en betrouwbaar te laten zijn. Zie ook de toelichting onder 'wijze van invullen'.

Onderscheid tussen 'inzicht', 'plannen' en 'resultaten'

Het verbeteren van de milieuprestaties begint bij het hebben van een goed 'inzicht' in de eigen situatie en de mogelijkheden die er zijn voor het realiseren van verbeteringen. De volgende stap is dat de realisatie van de verbeteringen wordt voorbereid met concrete plannen. Vervolgens worden de verbeteringen gerealiseerd. In de Milieuprestatiemeting komen deze stappen terug. Ook het hebben van een goed inzicht en de aanwezigheid van concrete plannen wordt gewaardeerd. Uiteraard neemt de score toe naar mate er ook daadwerkelijk verbeteringen zijn gerealiseerd.

Vragen die mogelijk niet van toepassing zijn

Bij 2 van de 24 vragen is er de mogelijkheid om de vraag 'niet van toepassing' te laten zijn. Dit is het bijvoorbeeld het geval wanneer er gevraagd wordt naar het R&D-budget en de inzet voor de verbetering van de milieuprestaties. Omdat R&D niet bij alle organisaties aan de orde zal zijn is er de mogelijkheid om deze vraag als 'niet van toepassing' te verklaren. Door in de excelsheet '100' in te voeren wordt dit automatisch in de berekening van de score verwerkt.

Toelichting op vragen in de ISO 14001 Milieuprestatiemeting

VRAAG UIT MPM	TOELICHTING MET VOORBEELDEN PER SECTOR												
1a Inzicht in verbetermogelijkheden producten/diensten	<p>Het gaat om verbeteringen aan een product of dienst die ook voor de klant/gebruiker te merken zijn. Verbetermogelijkheden aan bijvoorbeeld het proces die geen gevolgen hebben voor het product of dienst komen bij volgende vragen aan bod. Het inzicht in de verbetermogelijkheden van de product of dienst moet een zodanige diepgang hebben dat de verbetermogelijkheden ook op haalbaarheid (technisch/economisch) kunnen worden getoetst en hier ook direct plannen voor de realisatie aan kunnen worden gekoppeld. Een globaal idee van 'wij zouden andere grondstoffen kunnen gebruiken' is onvoldoende. Bekend zou moeten zijn welke grondstoffen dan zouden kunnen worden vervangen; wat de vervangende grondstoffen zijn en wat de consequenties daarvan zijn (kosten, technische haalbaarheid etc.).</p> <table border="0"> <tr> <td>Onderwijs: → Milieu in curriculum studie → Vorm van onderwijs waarbij bijv. minder reizen en/of ruimte nodig is</td> <td>Accountant: → Dienstverlening met minder reizen → Aandacht voor milieu bij beoordeling/advies klanten. Bijv. kentallen op milieugebied koppelen aan jaarrekening</td> <td>Schoonmaak: → Schoonmaak programma/wijze van schoonmaken met minder water/middelen → Planning zodanig dat het minder reizen nodig is</td> <td>Ingenieursbureau: → Ontwerp op basis van circulaire principes/geven van alternatieven voor circulaire oplossingen → Wijze van afstemming en evt. toezicht op de uitvoering met zo min mogelijk reizen</td> <td>Bouwbedrijf: → Aanbieden van duurzame/circulaire bouwmaterialen → Toepassing van bouwmethoden die circulariteit mogelijk maken → Bouwmethoden (incl. planning) die energiebesparend zijn</td> <td>Aanhangwagenfabrikant: → Aanhangwagen is geheel geproduceerd met gerecycled metaal/kunststof en FSC-hout. Herkomst alle materialen is bekend → Stroomlijning en weerstand zodanig dat brandstof wordt bespaard → Levensduur is verlengd door ...</td> </tr> <tr> <td>→ Bijv. % van het aantal studies waarvoor compleet inzicht is</td> <td>Criterium: → Bijv. % van de omzet waar diensten waarover inzicht is kunnen worden aangeboden</td> <td>Criterium: → Bijv. % van de omzet waar diensten waarover inzicht is kunnen worden aangeboden</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>	Onderwijs: → Milieu in curriculum studie → Vorm van onderwijs waarbij bijv. minder reizen en/of ruimte nodig is	Accountant: → Dienstverlening met minder reizen → Aandacht voor milieu bij beoordeling/advies klanten. Bijv. kentallen op milieugebied koppelen aan jaarrekening	Schoonmaak: → Schoonmaak programma/wijze van schoonmaken met minder water/middelen → Planning zodanig dat het minder reizen nodig is	Ingenieursbureau: → Ontwerp op basis van circulaire principes/geven van alternatieven voor circulaire oplossingen → Wijze van afstemming en evt. toezicht op de uitvoering met zo min mogelijk reizen	Bouwbedrijf: → Aanbieden van duurzame/circulaire bouwmaterialen → Toepassing van bouwmethoden die circulariteit mogelijk maken → Bouwmethoden (incl. planning) die energiebesparend zijn	Aanhangwagenfabrikant: → Aanhangwagen is geheel geproduceerd met gerecycled metaal/kunststof en FSC-hout. Herkomst alle materialen is bekend → Stroomlijning en weerstand zodanig dat brandstof wordt bespaard → Levensduur is verlengd door ...	→ Bijv. % van het aantal studies waarvoor compleet inzicht is	Criterium: → Bijv. % van de omzet waar diensten waarover inzicht is kunnen worden aangeboden	Criterium: → Bijv. % van de omzet waar diensten waarover inzicht is kunnen worden aangeboden			
Onderwijs: → Milieu in curriculum studie → Vorm van onderwijs waarbij bijv. minder reizen en/of ruimte nodig is	Accountant: → Dienstverlening met minder reizen → Aandacht voor milieu bij beoordeling/advies klanten. Bijv. kentallen op milieugebied koppelen aan jaarrekening	Schoonmaak: → Schoonmaak programma/wijze van schoonmaken met minder water/middelen → Planning zodanig dat het minder reizen nodig is	Ingenieursbureau: → Ontwerp op basis van circulaire principes/geven van alternatieven voor circulaire oplossingen → Wijze van afstemming en evt. toezicht op de uitvoering met zo min mogelijk reizen	Bouwbedrijf: → Aanbieden van duurzame/circulaire bouwmaterialen → Toepassing van bouwmethoden die circulariteit mogelijk maken → Bouwmethoden (incl. planning) die energiebesparend zijn	Aanhangwagenfabrikant: → Aanhangwagen is geheel geproduceerd met gerecycled metaal/kunststof en FSC-hout. Herkomst alle materialen is bekend → Stroomlijning en weerstand zodanig dat brandstof wordt bespaard → Levensduur is verlengd door ...								
→ Bijv. % van het aantal studies waarvoor compleet inzicht is	Criterium: → Bijv. % van de omzet waar diensten waarover inzicht is kunnen worden aangeboden	Criterium: → Bijv. % van de omzet waar diensten waarover inzicht is kunnen worden aangeboden											
1b Ontwikkeling producten/diensten is verankerd in concrete plannen	<p>Vastgelegd dat de organisatie werkt aan de ontwikkeling van producten/diensten die vanuit milieuoogpunt worden verbeterd. Het gaat om verbeteringen die samenhangen met de inventarisatie in 1a en waar de klant/relatie iets van merkt (dit kan ook zijn omdat het product duurder wordt omdat een ander proces of grondstof wordt gebruikt). Andere verbeteringen komen bij volgende vragen aan bod. Dit kan zijn bijvoorbeeld door vast te leggen dat organisatie werkt aan het 'circulair' maken van producten/diensten; etc. Van belang is dat de strategie zo is geformuleerd dat de directie daarop kan worden aangesproken.</p> <p>Toelichting score Het gaat om het deel van de producten of diensten waarvoor concrete acties in gang zijn gezet om verbeteringen te ontwikkelen. De omvang van het deel kan worden bepaald op basis van bijvoorbeeld de bestaande omzet; aantallen (bij onderwijs bijv. leerlingen).</p>												
Budget ontwikkeling nieuwe producten/diensten	<p>Voor de ontwikkeling van producten/diensten is tijd van personeel nodig en afhankelijk van de aard van de producten/diensten middelen om research te doen; producttesten te doen etc.</p> <p>Toelichting score In hoeverre is dit budget ook al in de begroting voor lopend jaar en volgend jaar gereserveerd. Budget kan ook bestaan uit tijd gereserveerd bij personeel voor uitvoering van projecten ten behoeve van verbeteringen.</p> <table border="0"> <tr> <td>Onderwijs:</td> <td>Accountant:</td> <td>Schoonmaak:</td> <td>Ingenieursbureau:</td> <td>Bouwbedrijf:</td> <td>Aanhangwagenfabrikant:</td> </tr> </table>	Onderwijs:	Accountant:	Schoonmaak:	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:						
Onderwijs:	Accountant:	Schoonmaak:	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:								

	<p>Betrokkenheid van directie</p> <p>De betrokkenheid van de directie bij het verbeteren van producten/diensten is cruciaal. De betrokkenheid kan blijken uit bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Binnen de organisatie draagt de directie zelf het belang van de milieuprestaties van producten/diensten uit (in individuele gesprekken; interne presentaties; vergaderingen; interne publicaties; nieuwjaarsbijeenkomst etc.). → De directie ondersteunt en enthousiasmeert personeelsleden die werken aan de verbetering van producten/diensten. → De directie draagt in de contacten met belangrijke klanten en leveranciers het belang uit van de verbeteringen van producten/diensten en enthousiasmeert de externe partijen deze af te nemen/daar een bijdrage aan te leveren. <p>Toelichting score</p> <p>Wanneer de drie bovenstaande punten op de directie van toepassing zijn en dit ook structureel van aard is de score 'volledig' op zijn plaats. In het geval de directie op alle drie de onderdelen wel eens actief is maar dit meer een incidenteel karakter heeft is een score 'klein deel' waarschijnlijk het best passend.</p> <p>Onderwijs: Accountant: Schoonmaak: Ingenieursbureau: Bouwbedrijf: Aanhangwagenfabrikant:</p>
<p>1c Deel dat een verbetering is t.o.v. gangbaar</p>	<p>Onder 1c worden drie vragen gesteld. Bij de eerste vraag gaat het om 'verbetering t.o.v. gangbaar'; bij de tweede vraag om 'substantiële verbeteringen' en bij de derde vraag om producten/diensten die 'ver vooroplopend/leidend zijn'.</p> <p>Het onderscheid tussen deze drie niveaus kan duidelijk worden gemaakt aan de hand van een voorbeeld uit de automobielandustrie:</p> <ul style="list-style-type: none"> → verbetering t.o.v. gangbaar: auto's met zuinigere motor → substantiële verbetering: auto's met hybride aandrijving → vooroplopend/leidend: auto's met alleen elektrische aandrijving <p>Omdat technologische mogelijkheden wijzigen zullen producten/diensten die vooroplopend/leidend zijn na verloop van tijd 'gangbaar worden'. Bij herhaling van de MPM kan het dus zijn dat er een verandering is opgetreden en een ander product/dienst 'vooroplopend' is.</p> <p>Toelichting score</p> <p>Kies een criterium dat een goed beeld geeft van de omvang van de producten/diensten die geleverd zijn. Dit kan op basis van bijvoorbeeld de omzet, het aantal producten, het aantal leerlingen in het onderwijs/ het aantal m² bij schoonmaak etc.</p> <p>Onderwijs: Accountant: Schoonmaak: Ingenieursbureau: Bouwbedrijf: Aanhangwagenfabrikant:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Catering aangepast; waterpunten beschikbaar → Mogelijkheid elektrisch laden auto's en fietsen → Digitale leermiddelen → Biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen → Gebruik FSC-hout en gerecyclede materialen
<p>Deel dat substantieel is verbeterd</p>	<p>Het gaat hier om de producten/diensten die niet leidend zijn maar waar al wel vanuit milieuoogpunt essentiële verbeteringen in zijn aangebracht.</p> <p>Onderwijs: Accountant: Schoonmaak: Ingenieursbureau: Bouwbedrijf: Aanhangwagenfabrikant:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Milieu/duurzaamheid incidenteel betrokken in curriculum → Gebruik van digitale technieken om reizen te beperken → Biedt energieneutrale woningen aan → Aanhangwagens zijn lichter gebouwd waardoor minder brandstofverbruik

Deel dat leidend is in de markt

Vooroplopend/leidend kan ook gerelateerd worden aan de wijze waarop producten/diensten worden aangeboden. In het kader van het streven naar een 'circulaire' economie bieden bedrijven in plaats van producten een dienst aan. In plaats van het leveren van 'lampen' wordt de dienst 'licht' aangeboden. De leverancier blijft eigenaar van de producten die nodig zijn om het licht te leveren en kan zo de milieubelasting terugdringen. Het op een innovatieve manier aanbieden van producten kan ook vooroplopend zijn.

Toelichting score

Zie 1c

Onderwijs: → Milieu/duurzaamheid is structureel vervlochten in curriculum → Onderwijsconcept aangepast	Accountant:	Schoonmaak: → Scheiding en registratie afval bij klanten → Schoonmaken op basis van vervuiling → Nieuwe diensten levering en onderhoud facilitaire ruimten	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf: → Biedt volledig 'circulaire' woning aan m.b.t. materialen en installaties	Aanhangwagenfabrikant: → Aanhangwagens volledig circulair → Aanhangwagens blijven in bezit fabrikant
--	-------------	---	-------------------	--	--

2a Inzicht in milieuaspecten van ingekochte producten/diensten

Het gaat bij deze vraag om de producten/diensten die ingekocht worden exclusief de investeringen in bijvoorbeeld gebouw, machines en transportmiddelen. Over de investeringen worden vragen gesteld bij de invalshoek 'Faciliteiten'.

Bij deze vraag gaat het om alle inkopen die niet als investering worden beschouwd. Deze komen bij vraag 3 aan bod. Het betreft zowel basisgrondstoffen, halffabricaten als gereed product. Gereed product is bijvoorbeeld aan de orde bij (detail)handelsbedrijven. Energie moet ook gezien worden als de inkoop van een product. Bij diensten kan het gaan om bijvoorbeeld onderhoud van machines/ installaties; schoonmaak; transport.

De ISO 14001-norm (6.1.2) vereist dat uitgaande van een levenscyclus perspectief de milieuaspecten van activiteiten, producten en diensten worden bepaald. De milieuaspecten kunnen te maken hebben met alle mogelijke milieueffecten die optreden bij of in de keten van de partijen die producten en diensten leveren. Om invloed uit te kunnen oefenen zal de organisatie een goed inzicht moeten hebben in de milieuaspecten die aan de orde zijn en de wijze waarop deze kunnen worden beïnvloed. Het inzicht moet zodanig gedetailleerd zijn dat ook op daarvan criteria kunnen worden geformuleerd die kunnen worden gebruikt bij de selectie van een product/dienst en leverancier. Criteria kunnen betrekking hebben op bijvoorbeeld:

- grondstoffen/materialen die niet of juist wel mogen/moeten worden gebruikt;
- de afkomst van grondstoffen/materialen;
- de toegepaste productieprocessen (bijv. duurzaam opgewekte energie; of drukwerk met watergedragen inkt)
- de wijze waarop producten worden getransporteerd (bijv. schip in plaats van vliegtuig; vrachtwagens met Euro x-motoren)

Toelichting score:

% van het totale bedrag van de ingekochte producten/goederen (exclusief investeringen) waarvoor een gedetailleerd inzicht in de milieuaspecten aanwezig is.

Onderwijs: Ingekochte producten/diensten: → Energie gebouw → Catering → Schoonmaak/toiletartikelen → Onderhoud gebouwen → Afvalverwijdering	Accountant: Ingekochte producten/diensten: → Energie gebouw → Catering → Schoonmaak/toiletartikelen → Onderhoud gebouwen → Afvalverwijdering	Schoonmaak: Ingekochte producten/diensten: → Schoonmaakmiddelen → Toiletartikelen en dispensers → Schoonmaakdoekjes/ gereedschap	Ingenieursbureau: Ingekochte producten/diensten: → Energie gebouw → Catering → Schoonmaak/toiletartikelen → Onderhoud gebouwen → Afvalverwijdering	Bouwbedrijf: Ingekochte producten/diensten: → Bouwplaatsinrichting → Energie bouwplaats → Kitten, lijmen, ...	Aanhangwagenfabrikant: Ingekochte producten/diensten: → Metalen → Onderdelen → Banden → Energie gebouw/machines
---	--	--	--	---	--

3a GAP-analyse voor voldoen aan BBT Het gaat om inzicht in de mate waarin de productiemiddelen/installaties/gebouwen die de grootste invloed op het milieu hebben voldoen aan de hoogst mogelijke standaard voor wat betreft de milieuprestaties. Dit zijn bijvoorbeeld de productiemiddelen/installaties/gebouwen die gezamenlijk in verband staan met het merendeel (bijv. 80%) van de emissies. Het gaat dan zowel om emissies in verband met het energieverbruik als andere emissies naar lucht, water, bodem of omgeving (bijv. in verband met geluid). Voertuigen vallen ook onder de faciliteiten. Voorbeelden van BBT: auto's: elektrisch/waterstof; vrachtauto's: euro VI en LNG; gebouwen: energieneutraal.

Voor gebouwen kan ook het BREEAM In-Use-systematiek worden gebruikt om te inventariseren waar verbeteringen mogelijk zijn. Uitgangspunt is dan het behalen van BREEAM In-Use-niveau outstanding als BBT-niveau.

Investerings om het BBT-niveau te bereiken voor het voorkomen en/of reageren op incidenten (zoals explosies en lekkages) worden komen terug bij onderdeel 4c en zijn voor vraag 3a niet aan de orde.

Toelichting score:

Bijvoorbeeld het % van de (her)investeringswaarde van de faciliteiten welke bepalend zijn voor de milieuprestaties waarvoor een goed inzicht is in het BBT-niveau en de investeringen die nodig zijn om dit niveau te bereiken.

Onderwijs: → Gebouwen → Klimaatinstallaties → Elektronica	Accountant: → Gebouwen → Klimaatinstallaties → Voertuigen	Schoonmaak: → Voertuigen → Schoonmaakmachines	Ingenieursbureau: → Gebouwen → Klimaatinstallaties → Voertuigen	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:
--	--	---	--	--------------	------------------------

3b Verbeterplannen met budget voor BBT-niveau binnen 5 jaar Het gaat om faciliteiten waarvoor aantoonbaar verbeteringen/investerings zijn gepland om deze binnen 5 jaar op het niveau van BBT te brengen.

Toelichting score:

Het deel van de faciliteiten waarvoor aantoonbare plannen zijn om deze binnen 5 jaar op BBT-niveau te brengen. Dit kan worden bepaald door de omvang van de investeringen gepland voor de komende 5 jaar te delen door het totaal van de investeringen dat nodig is om alle faciliteiten op BBT-niveau te brengen. Wanneer faciliteiten worden geleased dient gerekend te worden met de aanschafwaarde van de betreffende faciliteit.

Budget voor ontwikkeling van nieuwe technologie (evt. n.v.t.)

De ontwikkeling van productiemiddelen/processen die leiden tot betere milieuprestaties vraagt middelen voor onderzoek, ontwikkeling en testen. De ontwikkeling kan in samenwerking met andere partijen plaatsvinden. Ook de eventuele betrokkenheid in de testfase van door derden ontwikkelde producten/processen kan als bijdrage aan de ontwikkeling van nieuwe technologie worden beschouwd.

Toelichting score:

Voorwaarde voor toekenning van punten is een budget voor onderzoek/ontwikkeling van 3% van de omzet/jaarbegroting. Het betreft vervolgens het deel van het budget dat is gericht op de verbetering van milieuprestaties. Dit kan eventueel ook indirect zijn (verbeteringen in het proces die leiden tot minder energieverbruik, uitval etc.).

Onderwijs: → Meestal n.v.t.	Accountant: → Meestal n.v.t.	Schoonmaak: → Meestal n.v.t.	Ingenieursbureau: → Meestal n.v.t.	Bouwbedrijf: → Meestal n.v.t. → Eventueel geïndustrialiseerde/ prefab bouwprocessen die leiden tot minder fouten en afval	Aanhangwagenfabrikant: → Meestal n.v.t.
--------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------------	--	--

3c Faciliteiten op het niveau van BBT De mate waarin de faciliteiten met de belangrijkste effecten op de milieuprestaties al voldoen aan het BBT-niveau.

Toelichting score:

Het deel van de faciliteiten zoals geïdentificeerd bij vraag 3a dat op BBT-niveau is. % uitgedrukt in de investeringen die zijn gedaan t.o.v. het totaal aan investeringen nodig om BBT-niveau te bereiken over alle geïdentificeerde faciliteiten.

4a Mate van procesbeheersing vanuit milieuoogpunt

De mate van procesbeheersing komt tot uitdrukking in bijvoorbeeld de hoeveelheid afval (omdat bijv. fouten worden gemaakt; machines niet goed zijn ingesteld) en emissie en energieverbruik. De aanwezigheid van faciliteiten op het niveau van BBT wil niet zeggen dat deze ook automatisch leiden tot optimale prestaties. Zo wordt het energieverbruik van een gebouw dat goed is geïsoleerd en een zuinige installatie beïnvloed door bijvoorbeeld de wijze waarop de apparatuur is ingeregeld, het onderhoud en het gedrag van gebruikers. Het ontstaan en het scheiden van restproducten hangt mede samen met procesbeheersing. Dit geldt ook voor het productieproces. Fouten in de afstemming kunnen leiden tot inefficiënte processen en bijvoorbeeld afkeur van producten. De mate van procesbeheersing wordt voor een belangrijk deel beïnvloed door het gedrag en de competenties van medewerkers en de cultuur in de organisatie ten aanzien van het leveren van een optimale milieuprestatie.

Toelichting score:

Bepaal eerst welke indicatoren voor de milieuprestatie (mede)afhankelijk zijn van de procesbeheersing. Bijvoorbeeld het energieverbruik; de hoeveelheid grondstoffen in relatie tot eindproduct; hoeveelheid afval in relatie tot productie of aantal personeelsleden etc. Bepaal voor de belangrijkste indicatoren in hoeverre het optimale resultaat wordt bereikt. Gebruik het gemiddelde hiervan voor het bepalen van de score.

Onderwijs:	Accountant:	Schoonmaak:	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:
→ Energieverbruik klimaatinstallaties t.o.v. optimaal gunstig gebruik	→ Energieverbruik klimaatinstallaties t.o.v. optimaal gunstig gebruik	→ Hoeveelheid schoonmaakmiddelen in relatie tot m ²	→ Energieverbruik klimaatinstallaties t.o.v. optimaal gunstig gebruik	→ Hoeveelheid bedrijfsafval t.o.v. omzet of m ² bouwprojecten	→ Hoeveelheid bedrijfsafval t.o.v. omzet
→ Kilo's restafval t.o.v. optimaal gunstig gebruik	→ Kilo's restafval t.o.v. optimaal gunstig gebruik	→ Brandstofverbruik bedrijfswagens	→ Kilo's restafval t.o.v. optimaal gunstig gebruik	→ Brandstofverbruik bedrijfswagens	→ Energieverbruik klimaatinstallaties

4b Inzicht in eisen uit milieuwet- en regelgeving

Het gaat om het inzicht in de wet- en regelgeving die van toepassing is en de concrete eisen die hieruit volgen. Het inzicht dient zo gedetailleerd te zijn dat ook direct kan worden bepaald wat moet worden gedaan om aan de eisen te voldoen en in hoeverre daar ook aan wordt voldaan. Dit gedetailleerde inzicht is ook nodig om de eigen beoordeling vereist in art 9.1.2. uit te voeren. Eisen kunnen zijn in de vorm van concrete maatregelen die moeten worden genomen; normen voor bijvoorbeeld emissies per eenheid; emissieplafonds; rapportageverplichtingen etc.

Toelichting score:

Het deel van de organisatie waarvoor een compleet inzicht is in de van toepassing zijnde milieu wet- en regelgeving en de daaruit volgende eisen. Bij organisaties die ISO 14001 zijn gecertificeerd zou dit aanwezig moeten zijn op basis van art. 6.1.3.

Onderwijs:	Accountant:	Schoonmaak:	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:
Relevante milieuwet- en regelgeving:	Relevante milieuwet- en regelgeving:	Relevante milieuwet- en regelgeving:		Relevante milieuwet- en regelgeving:	Relevante milieuwet- en regelgeving:
→ Afvalscheiding	→ Afvalscheiding	→ Afvalscheiding		→ Afvalscheiding	→ Afvalscheiding
→ Energie	→ Energie	→ Energie		→ Energie	→ Energie
				→ Opslag gevaarlijke stoffen	→ Opslag gevaarlijke stoffen
				→ Grondwateronttrekking	→ Luchtemissie
				→ ...	→ Explosieveiligheid
					→ Brandveiligheid
					→ ...

Eigen beoordeling van de naleving van eisen

De ISO 14001-norm (9.1.2) vereist dat een organisatie zelf de naleving van de wettelijke eisen evalueert. De frequentie waarmee dit wordt geëvalueerd kan per eis verschillend zijn en is afhankelijk van de mate waarin er veranderingen optreden en de omvang van de gevolgen van het niet naleven. Er dient, op basis van de door de organisatie vastgestelde frequenties, een actueel inzicht te zijn in het voldoen aan de wettelijke eisen.

Toelichting score:

Het deel van de wettelijke eisen waarvoor er een actuele eigen beoordeling van de naleving is.

<p>4c Aantoonbare naleving met wet- en regelgeving</p>	<p>Op basis van de eigen beoordeling wordt vastgesteld of er wordt voldaan aan de wettelijke eisen.</p> <p>Toelichting score: Het deel van de wettelijke eisen waarvoor aangetoond is dat deze worden nageleefd.</p>				
<p>Meldingen aan de overheid</p>	<p>Organisaties kunnen verplicht zijn om afwijkingen van wettelijke eisen en/of bijzondere situaties te melden bij het bevoegd gezag (meestal een omgevingsdienst). Een bijzondere situatie kan bijvoorbeeld een procesverstoring of onderhoud zijn die mogelijk leidt tot extra emissies; een brand etc.</p> <p>Toelichting score: Het deel van de verplichte meldingen welke ook daadwerkelijk zijn gemeld.</p>				
<p>Actieplan om afwijkingen op te lossen</p>	<p>Het kan zijn dat de toezichthouder vereist dat een actieplan wordt opgesteld om de gevolgen van de afwijking op te lossen en/of de te nemen maatregelen om toekomstige afwijkingen te voorkomen.</p> <p>Toelichting score: Het deel van de afwijkingen waarvoor een actieplan is vereist en waarvoor ook een door de toezichthouder geaccepteerd actieplan beschikbaar is.</p>				
<p>4d Inzicht in oorzaken van noodsituaties en noodzakelijke maatregelen om noodsituaties te voorkomen en gevolgen voor het milieu te beheersen</p>	<p>Noodsituaties zoals brand, explosie of lekkage kunnen grote gevolgen hebben voor het milieu. Van belang is dat de organisatie aantoonbaar bekend is met:</p> <ul style="list-style-type: none"> → de oorzaken van mogelijke noodsituaties → de maatregelen die nodig zijn om de oorzaak te voorkomen en → de maatregelen om eventuele noodsituaties te beheersen. <p>Daarvoor is een gedetailleerd inzicht nodig in de plaats en hoeveelheden gevaarlijke stoffen (dit zijn in ieder geval de stoffen die in het journaal gevaarlijke stoffen staan); werkzaamheden die gevaar opleveren (bijvoorbeeld hittevorming, broei, lekkage aanrijding etc.); stoffen die bij brand gevaar voor het milieu opleveren (bijv. asbest in daken); organisatorische en technische maatregelen om noodsituaties te voorkomen en te beheersen. Bij technische maatregelen gaat het om eisen die bijv. op basis van PGS 15 en brandveiligheidseisen zijn vereist. Organisatorische maatregelen betreffen bijvoorbeeld het noodplan en oefeningen.</p> <p>Toelichting score: Het begint ermee om alle potentiële oorzaken in beeld te hebben. Vervolgens is de vraag of deze voor de gehele organisatie met voldoende detail in beeld is gebracht met mogelijke maatregelen. Er kunnen alleen punten worden toegekend wanneer voor een bepaalde oorzaak ook alle aspecten gedetailleerd in beeld zijn gebracht. Wanneer dit maar voor een gedeelte van de organisatie en voor een gedeelte van de oorzaken het geval is kan naar rato van de omvang daarvan een percentage worden aangegeven.</p>				
<p>Onderwijs: Mogelijke oorzaken noodsituaties: → Gevaarlijke stoffen in bijv. laboratorium → Elektrische installaties → Ongewenst vuur (roken etc.) → Onderhoud gebouw</p>	<p>Accountant: Mogelijke oorzaken noodsituaties: → Brandveiligheid → Onderhoud gebouw</p>	<p>Schoonmaak: Mogelijke oorzaken noodsituaties: → Gevaarlijke stoffen in eigen opslag</p>	<p>Ingenieursbureau: Mogelijke oorzaken noodsituaties: → Gevaarlijke stoffen bij laboratorium/R&D → Brandveiligheid</p>	<p>Bouwbedrijf: Mogelijke oorzaken noodsituaties: → Werkzaamheden op locatie met hitte → Aanwezigheid asbest → Opslag van gevaarlijke stoffen (zoals lijm; kit; bitumen; gasflessen; verf; brandstoffen; houtstof etc.)</p>	<p>Aanhangwagenfabrikant: Mogelijke oorzaken noodsituaties: → Werkzaamheden: lassen, slijpen, verf spuiten → Opslag gevaarlijke stoffen → Vuur (roken)</p>

Maximale maatregelen om
noodsituaties te voorkomen en
beheersen

Maximale maatregelen wil bijvoorbeeld zeggen dat noodplannen systematisch worden geoefend; er een planning van oefeningen is en er steeds een evaluatie van oefeningen en verbetering is in de noodplannen en voorzieningen etc. Om gevolgen van brand maximaal te beheersen kan het nodig zijn brandveiligheidsvoorzieningen (en het onderhoud ervan) te implementeren, ook wanneer deze niet verplicht zijn. Wanneer er bijv. asbest in daken aanwezig is wordt dit vervroegd verwijderd. Technische installaties worden optimaal onderhouden en verkeren in uitstekende staat. Technologische ontwikkelingen gaan steeds verder. Niveau BBT (Best Beschikbare Technologie) kan derhalve verdergaan dan hetgeen op basis van wet- en regelgeving is vereist.

Toelichting score:

Punten kunnen worden gescoord wanneer ook de maatregelen worden genomen die verder gaan dan het minimum. Het % kan worden uitgedrukt in het deel van de maatregelen dat in theorie zou kunnen worden genomen en ook daadwerkelijk is gerealiseerd. Het deel kan worden bepaald op basis van het aantal maatregelen of aan de kosten die moet worden gemaakt en zijn gerealiseerd.

Onderwijs:	Accountant:	Schoonmaak:	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:
→ Bijv. % van gebouwen waar sprinklerinstallatie met onderhoudscertificaat aanwezig is					

Veiligheidscultuur 'proactief'
of hoger bij BRZO (evt. n.v.t.)

Door TNO is een instrument ontwikkeld om de veiligheidscultuur te meten bij bedrijven die vallen onder het BRZO (Besluit Risico Zware Ongevallen). Het instrument wordt ook door de overheid gebruikt bij de inspecties bij BRZO-bedrijven. Dit instrument is ontwikkeld naar aanleiding van incidenten die bij BRZO-bedrijven hebben plaatsgevonden. Geconstateerd is dat de veiligheidscultuur een belangrijke rol speelt bij de daadwerkelijke toepassing van de technische en organisatorische maatregelen die een organisatie heeft genomen om de veiligheidsrisico's te beheersen.

Toelichting score:

Wanneer een organisatie wordt beoordeeld met de door TNO ontwikkelde meting van de veiligheidscultuur volgt hier een conclusie uit voor wat betreft het niveau. Dit gaat van 'reactief/berekenend' tot 'proactief'. Bij BRZO-bedrijven wordt de meting per vestiging uitgevoerd. Er is alleen score wanneer het niveau 'proactief' is bereikt. Wanneer de MPM betrekking heeft op meerdere vestigingen geldt het percentage van de vestigingen die 'proactief' zijn.

Onderwijs:	Accountant:	Schoonmaak:	Ingenieursbureau:	Bouwbedrijf:	Aanhangwagenfabrikant:
→ N.v.t.	→ N.v.t.	→ N.v.t.	→ N.v.t.	→ N.v.t.	→ N.v.t.

Contact

U bent van harte uitgenodigd uw vraag aan ons voor te leggen.
Bedrijven, organisaties, adviseurs, toezichthouders, certificatie-instellingen
en andere belanghebbenden helpen we graag verder.

Mijn.sccm is hét kennisplatform voor ISO 14001, ISO 45001 en ISO 50001.
Op mijn.sccm vindt u onder andere samenvattingen van de meest relevante
milieu- en arbowet- en -regelgeving en halfjaarlijkse overzichten van
gewijzigde wet- en regelgeving. Kijk op mijn.sccm.nl en meld u aan!

Stichting Coördinatie Certificatie Managementsystemen voor milieu en
gezond en veilig werken (SCCM)

Postbus 13507
2501 EM Den Haag
T 070 - 362 39 81
info@sccm.nl
www.sccm.nl

Uitgave SCCM, Den Haag, 10 oktober 2019